

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG • ДЕКЕМВРИ 2015

# NATIONAL GEOGRAPHIC


# М Дева Мария

*Най-могъщата  
жена  
на света*

*Автопортрет на Хаити | Нефритеното езеро*

# NATIONAL GEOGRAPHIC

декември 2015 г., бр. 12 (122)



Чествания като тази сватба са важни церемониални събития в живота на племената около ез. Туркана.

## 80 Последно причастие за Нефритеното море

Нови проекти по течението на р. Омо в Кения заплашват да превърнат голямото непресъхващо езеро Туркана в прашна катастрофа

Текст: Нийл Шей Снимки: Ранди Олсън

### 34

#### Най-могъщата жена на света

Върховен символ на майчинството и на чудотворните изцеления, Дева Мария внушава благоговение като никоя друга жена.

Текст: Морийн Орт  
Снимки: Даяна Маркосян

### 58

#### Хаити само за себе си

Фотографии, направени от млади хаитяни, показват гордост и красота в страна, където трудностите са ежедневие.

Текст: Александра Фулър  
Снимки: участници в курсовете на FotoKonbit

### 102

#### Аржентински портрети

Фотографски проект подчертава културното разнообразие на Аржентина, насърчава опазването на природата ѝ и развитието на местната икономика.

Текст и снимки:  
Марко Вернаски

**На корицата** Дева Мария е била изобразявана от много прочути творци. Този детайл е от картината „Мадоната с младенца“ на Сандро Ботичели, ок. 1480 г. Колекция на музея „Полди-Пеццол“, Милано; снимка Малканджи. Съставно изображение от осем кадъра.

# ГЛОБУС



Планета Земя

## Венецът на пещерите

Една от най-красивите пещери у нас, „Венеца“, бе отворена за посетители в края на лятото на 2015 г. Името ѝ не е избрано случайно – тя смайва с ледени кристали и красиви цветни калцитни образувания, наподобяващи цветя, животни и обитатели на морските дълбини. Специално закупено от САЩ осветление, което не влияе на температурата и биохимическата среда в пещерата, огрява съкровищата на природната забележителност след близо половинвековен мрак. Пещерата е открита още през 1970 г. след взривни дейности в каменната кариера до видинското село Орешец. Изследвана е и е картирана от членове на белоградчишкия клуб „Бел прилеп“. Социализирането и поддържането ѝ обаче се осъществяват едва в наши дни, когато Община Димово, на чиято територия е „Венеца“, печели проект по Програмата за развитие на селските райони през 2013 г. С набавените средства е построена сграда при входа, поставен е електрически генератор, а в петте разкрити зали на пещерата с обща дължина 200 м са изградени безопасни платформи и пътеки от алуминий. Любопитен факт е, че след последната зала има все още неизследвани продължения. Друга забележителност са живеещите в пещерата три вида прилепи. —Любомир Кюмюрджиев





## И е голям, и хапе

Учените, анализирали череп на най-големия познат гризач, са установили, че захватката на праисторическото тревопасно била силна като на тигър. Неговите извити, 30-сантиметрови резци могли да устоят на сила, три пъти по-мощна от генерираната от челюстните му мускули. Следователно далечният роднина на морското свинче „може би е използвал тези зъби за нещо повече, освен да яде“ – казва анатомът Филип Кокс. С предполагаемо тегло ок. 1000 кг, *Josephoartigasia monesi* вероятно не се е сблъсквал с много заплахи, докато е бродел из естуарите и делтите на Южна Америка преди повече от 2 млн. години. Кокс и колежите му подозират, че *J. monesi* е разчитал на предните си зъби, за да се бори със съперници и хищници и да разравя земята за храна. Според Кокс размерът на звяра прави една от другите възможни употреби на зъбите му по-малко вероятна: гризач, висок 1,5 м и дълъг 3 м, почти със сигурност би бил „твърде голям, за да си копае гупки“. — Рейчъл Хартигън Шей



Досега е открит само един фосил от *J. monesi*. Най-близката му жива роднина е пакараната.





## Приковани в гроба

Вампири или жертви? Биоархеолозите, които проучват некропола Дравско в Северо-западна Полша, може би най-сетне са разбрали отговора.

Шест от общо 333 открити скелета били погребани по начин, прилаган някога към заподозрените във вампиризъм: със сърпове през шията (вляво) или с камъни, заклеещи под челюстите.

Лесли Грегорицка измерила съотношението на радиоактивните изотопи на stronция в зъбния им емайл – стойност, която се променя според мястото и може да покаже къде е израснал човек, и установила, че петима били местни жители.

Дали са станали жертва на насилие, болест или убийство? Във всеки един от тези случаи в постсредновековна Полша биха били обявени за заподозрени.

— Джеръми Бърлин

### СЪКРОВИЦАТА НА ИЗУМРУДЕНИЯ ОСТРОВ

През ранната бронзова епоха Ирландия била богата на злато. На острова са откривани златни съкровища, включително множество малки дискове и над 80 лунули – подобни на полумесец украшения за шия (вдясно). Откъде обаче праисторическите занаятчии се сдобили със скъпоценния метал? Въпреки наличието на изобилни златни залежи археолозите не са открили данни за добив на злато в Ирландия преди 4000 години.

С помощта на геохимичния метод изотопен анализ археологът Кристофър Стендиш установил откъде идва златото – от Корнуол. Но защо им е било на ирландците да внасят нещо, с което разполагали под собствената си земя? Може би още не били открили местните руди или пък търсели по-могъщ метал. „Златото често възплачва свръхестествени или магически сили – казва Стендиш. – Произходът от далечни земи може би вдъхвал на лъскавия метал допълнителна мощ.“ — Рейчъл Хартиган Ший



# ОБРАЗИ



## Антарктика

Силните ветрове и вълните тласнали два айсберга към сблъсък край остров Франклин. Гледани от руски кораб, те се издигат на около 60 м над водата и се спускат на около 240 м под повърхността. Може би са се открили от ледения шелф Рос.

СНИМКА: КАМИЙ СИЙМАН





# Най-могъщата жена на света

*Върховен символ на майчинството и на  
чудотворните изцеления, Дева Мария  
внушава благоговение като никоя друга жена*

Докато слънцето залезва над Меджугорие в Босна и Херцеговина – място на множество явявания на Дева Мария, – вярващи от различни страни и вероизповедания се събират за молитва. Един милион поклонници годишно се надяват на послание или чудо.

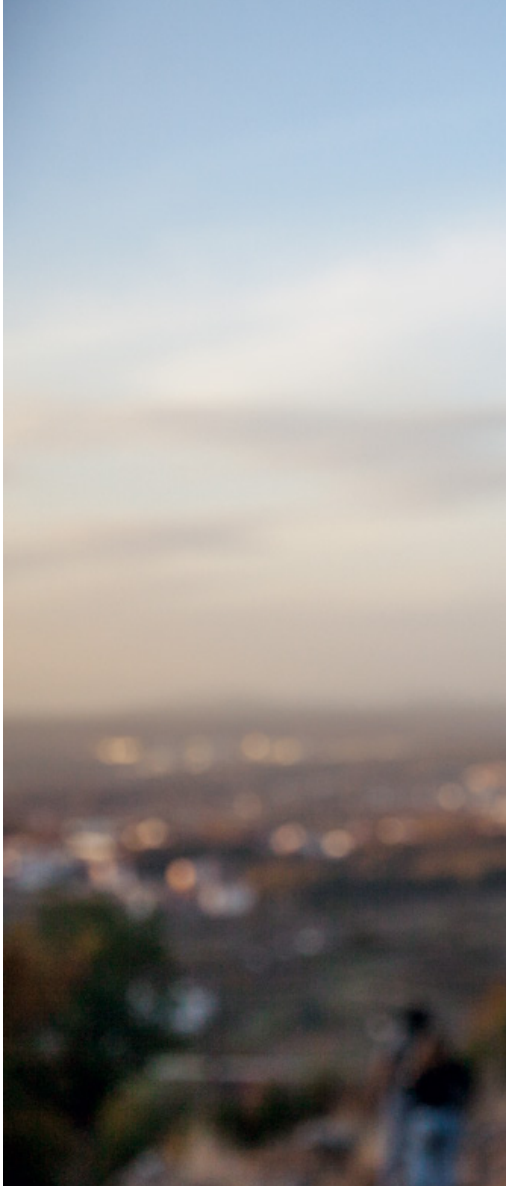
Текст: Морийн Орт

Снимки: Даяна Маркосян

**В** 17,40 – часът на явяването – в село Меджугорие в Босна и Херцеговина Иван Драгичевич прекосява малката католическа църква, коленичи пред олтара, свежда глава за миг, а после с усмивка вдига очи към небето. Започва да шепне, вслушва се напрегнато, отново шепне и в продължение на десет минути не мигва. Това е началото на ежедневиия му разговор с Дева Мария.

Драгичевич е едно от шестте бедни пастирчета, които първи съобщили за видения на Богородица през 1981 г. Тя се разкрила пред четирите момичета и двете момчета като „Царица на мира“ и им предала първото от хилядите си послания, в които приканвала вярващите да се молят повече и грешниците да се разкаят. Драгичевич бил на 16 години, а Меджугорие, по това време в рамките на комунистическа Югославия, тепърва щяло да се превърне в център на вълшебни изцеления и духовни просветления, привлякъл 30 млн. поклонници през последните три десетилетия.

Пристигнах в Меджугорие с група американци, повечето семейни мъже от района на Бостън, както и двама мъже и две жени с рак в четвърти стадий. Води ни 59-годишният Артър Бойл, баща на 13 деца, който дошъл за първи път през септември 2000 г. с метастази из цялото тяло и диагноза, че му остават няколко месеца живот. Чувствал се съсиян и отхвърлен и нямало да тръгне на път, ако не го били накарали двама негови приятели. Първата вечер обаче, след като отишъл да се изповяда в църквата „Св. Апостол Яков“, бързо го обзело душевно облекчение.



Украинката Анна Пуглисна, на 32 години, казва, че е дошла в Меджугорие – където гипсовите статуетки се продават по 30 евро, – след като получила видение от Дева Мария. Явяванията не са единствените знаци, свързвани с Богородица; мнозина твърдят, че са видели „въртящо се слънце“. Физикът Артур Вировски има по-земно обяснение: случва се, когато слънчевата светлина се отразява и пречупва от заредени легени кристали, които трептят в синхрон вътре в облаците.



Когато се случвали, „тя говорела с някого точно все едно говорела по телефона“.

Богородица се явила първо на Алфонсин, после на Анатали Мукамазимпака и накрая на Мари Клер Мукаманго. Момичетата разказали, че безброй часове разговаряли със Светата Дева, която се представила като Ниина ва Джамбо – „Майка на словото“. Дева Мария толкова често разговаряла с тях, че я наричали „Мама“.

По здрач намерих Анатали в нейния скромнен дом край старото ѝ училище, заобиколена от броеници и статуи на Богородица.

„Първия път като се появи – разказа ми Анатали, – тъкмо си казвах молитвите, а тя ме

повика по име. Чух я да казва: „Натали, дете мое.“ Така и не ми каза защо е избрала мен. Обясни, че се явява на когото поиска, когато поиска и където поиска.“ Така и не споменала конкретна религия – казва Анатали. „Искаше единствено да я обичаме толкова много, колкото тя обича нас.“

Ужасното пророчество на Дева Мария прозвучало през 1982 г. – в ден, който според всички трябвало да бъде особено щастлив: 15 август, Успение на Пресвета Богородица. Присъствали Нтабмвур и Гаспард Гарука, който живеел наблизо. Гарука разказва, че момичетата плачели, тъй като – както съобщили – Богородица също била в сълзи. Спомня си, че Алфонсин



В град Пуебла поклонници носят картини и букети за празника на Богородица от Гуадалупе. Розите са символ на първото явяване на Дева Мария в Мексико. Според преданието през 1531 г. тя се разкрила пред индианеца Хуан Диего. Заговорила му на науатл, накарала розите да цъфнат през декември и отпечата образ на наметалото му – чудеса, които тласнали много автохтонни мексиканци да приемат католицизма.

„падна многократно, тъй като видяното от нея било ужасно. Веднъж дори помоли: „Моля ви, махнете това от очите ми.“

Анатали каза, че Дева Мария предсказала „точно каквото видях“ 12 години по-късно. „Хора убиваха други хора с копия, имаше пожари, човешки черепи и отрязани глави. Видях масови гробове, потънали в толкова много мрак, а кръвта се лееше като река.“ Анатали успяла да избяга от Руанда в Демократична република Конго и после в Кения. Алфонсин станала монахиня в Италия. Мари Клер загинала в геноцида. На 29 юни 2001 г. епископът на Руанда Огюстин Мисаго и Ватиканът заявили, че – да – Дева Мария наистина се е явила в Кибехо.

МАЙКЪЛ О'НИЙЛ, на 39 години, е експерт по анализирането на големи обеми данни, свързани с Дева Мария. В своя интернет сайт *MiracleHunter.com* той е въвел всички известни явявания на Богородица назад до 40 г. сл.Хр. Систематичното проучване и документиране на свръхестествени събития започнало преди повече от 450 години с Трентския събор – вселенската реакция на католическата църква срещу Реформацията. От около 2000 явявания, съобщени оттогава, *Miracle Hunter* посочва само 28 като потвърдени от местните епископи, които първи трябва да решат дали „свидетелите“ звучат правдоподобно. Ватиканът е признал 16 от тях.

В новоизлязлата си книга *Exploring the Miraculous* О'Нийл излага в детайли щателната процедура, чрез която Ватиканът решава да обяви едно явяване като чудодейно – „наистина необикновено“. „Автентичността“ и психическата стабилност на свидетеля са от основно значение, а всеки заподозрян в опит да спечели слава или облаги от контакта си с Дева Мария бива отхвърлен и заклеймен.


Меджугорие е едно от около 25 места, които са в режим на очакване на одобрение от Ватикана. Местните епископи с власт над Меджугорие така и не гласували доверие на явяванията и са в конфликт с францисканските свещеници, които ръководят енорията и са убедени вярващи. За да се разреши тази безизходица,





В манастира Деир ал Агра в Миня, Египет, и мюсюлмани, и християни палят свещи в памет на престоя на Светото Семейство по време на библейското им бягство в Египет. Всяка година тукашният празник на Богородица събира два милиона вярващи.





# *Хаити само за себе си*

*Фотографии, направени от млади хаитяни, показват гордост и красота в страна, където трудностите са ежедневие*

**СНИМКА: МИРМАРА ПРОФЕТ, 14 г.**

Тамара Пиер, на 6 г., от Ка Душ е затъкнала чублак – цветовете от хибискус – в косите си  
“Направих снимката – казва Профет, – защото хибискусу е сред любимите ми цветя.”



HYPPOLITE PRESIDENT D HAITI 1889

TRAVAIL

Digicel

Cam Fakes

СНИМКА: АНГЛОА СЕН ЛУИ, 17 г.

Оживеният Железен пазар в Порт-о-Пренс, унищожен от земетресението през 2010 г., беше възстановен във Вида, в който е бил построен преди повече от век. „Толкова много хора работят там – казва Англоа. – Бях щастлива, че го възстановиха.“



Текст: Александра Фулър  
Снимки: участници в курсовете  
на FotoKonbit

## Възрастта на младите фотографи

от Хаити варираше от 14 до около 36. Те бяха от всички краища на страната, с всякакви съдби. Задачата им беше простичка, но сериозна: да покажат на света Хаити от най-рядко виждащата гледна точка – своята. Не само като страна на бедствия, земетресения и вторични трусове, но и като място, обляно от слънце, с блестящо море, място, което внезапно идва на фокус с дете, облечено в безупречна училищна униформа, място, оживявано от музика и спонтанното представление на танцьори, надуващи бамбукови тропети в суматохата на улично празненство. Място на гордост и възможности.

„Това е добре, защото хаитяните се умориха да гледат статии в чуждата преса за това колко сме безпомощни – каза Жуниор Сен Вил, моят преводач и гид, който също така следваше право. – Тук има толкова много красота, толкова много сила.“ Сен Вил предложи да посети един вуду жрец, или *хунган*, в Аркейе – крайбрежен град на около 40 км от Порт-о-Пренс. „Той има най-богато украсения храм в цяло Хаити. И

---

Основаната през 2010 г. **FotoKonbit** е ръководена от Хаити и базирана в САЩ организация с идеална цел ([fotokonbit.org](http://fotokonbit.org)), която учи на фотография деца и възрастни в Хаити.





**СНИМКА:**  
**СМИТ НЬОВИЕМ, 32 г.**  
Манюела Клермон продава хляб от кошницата си в своя квартал в Камп Перен. „Купувам хляб от нея всеки ден – казва Ньовием. – Направих снимката, защото те са щастливо семейство и работят здраво, за да бъдат щастливи хора.“

много ниска цена или пък изобщо никаква – каза той. – Разбрах, че трябва да се съюзим и да се възпротивим на начина, по който другите така лесно можеха да се възползват от нас.“

Фермерите се събрали пред затвора и настояли за освобождаването на Виксамар. „Това ме вдъхнови още повече – каза той. – Тогава между селяните имаше съгласие. Това беше преди приливът от помощи и мисионери да съсипе тази общност. Но семенцето на този дух остава.“

Виксамар вдигна треперещата си ръка и посочи към градината си, сякаш умът му внезапно беше изгубил нишката. „Когато със съпругата ми дойдохме тук – каза той, – имаше само едно мангово дърво. Затова построихме къщата си близо до дървото и започнахме от там. Все садяхме и садяхме. Това не може да стане изведнъж. От едно мангово дърво – до гора от различни дървета.“ Тогава осъзнах, че той говори метафорично. Той беше манговото дърво. Самюел беше началото на нова местна гора.

До ранния следобед Виксамар очевидно се беше изморил. Преди да си тръгна, го попитах дали има някакво послание за света отвъд границите на сенчестото си хаитянско убежище. Той се усмихна. „Моля те, кажи на правителството на САЩ да спре да тормози страната ни и да ни даде шанс да вземем съдбата си в собствените си ръце. Това ще допринесе за мира в света.“

Отговорът на Виксамар изглеждаше невероятен, но и разбираемо решение на история, за която опитът подсказваше, че е програмирана да се повтаря. Несне се съгласи, но имаше обяснение. „Ако обикновените хора в Хаити имат думата за това дали и как да се добива хаитянското минерално богатство, това може в крайна сметка да промени модела.“ Той не изглеждаше притеснен от силно неблагоприятното съотношение на силите спрямо усилията му. „Хаитяните просто са се сраснали със съпротивата. Логично, ако вуду е това, което е отвело хората от робството към свободата, всеки, който отново иска да господства над нас, ще трябва да ни отнеме вуду. Но не можеш да изкорениш нещо, което е подмолно, нещо, което е навсякъде. Представи си, че вече сме оцелели. Никой не може да ни изкорени.“ □





**СНИМКА: ФИЛОМЕН ЖОЗЕФ, 20 г.**

Историческото имение Александра в Жакмел, което било повредено от труса през 2010 г., сега се строи отново на главния градски площад. Жозеф казва, че сцената предава нещо специално: „Харесва ми съчетанието между старо и ново.“



# Съдбата на

*Езерото Туркана поддържа живота в далечните северни части на Кения, но строителни проекти край подхранващата го река заплашват живота му.*

Въоръжени с копия и търпение мъже от племето ел моло гебнат риба край източния бряг на ез. Туркана.

# едно езеро

An underwater photograph of a woman in a dark, long-sleeved dress and a beaded necklace. She is positioned in the lower half of the frame, with her reflection clearly visible in the water above her. The water is a deep, dark green color, and the lighting creates a moody, ethereal atmosphere. The woman's face is partially obscured by the water's surface and reflections.

Текст: Нийл Шей

Снимки: Ранди Олсън

# В едно горещо пролетно утро Галте Ниемето стоеше на брега на езерото Туркана и се оглеждаше за крокодили. Водата беше плитка, шансът за влечуги – малък, но

Ниемето – традиционна лечителка на племето дасанач, беше дошла с пациентка и би било много лош късмет, в духовно и всякакво друго отношение, да бъде прекъсната церемонията.

Почти всички по-едри и опасни хипопотами отдавна са били избити от ловци, но са останали много крокодили, особено тук, под делтата, където р. Омо навлиза от Етиопия в Кения.

Речните крокодили са считани от племето за въплъщение на злото, затова Ниемето едновременно внимаваше за наличието на животните и преценяваше духовната тенденция за деня.

Тук-там кафявата вода нарушаваше огледалния си покой при докосването на някое крило на фламинго или изплуваща риба. Нямаше крокодили, нито дори крави или камили. Доволна, Ниемето въведе младата Сетиел Гуокол във водата, накара я да седне и да се измие. Гуокол загребва вода и наплиска лицето и гърба си.

Междувременно Ниемето започна да копае в гъстата кал, да вдига капещи шепа и с бързи движения да ги нанася по плашещо изпъкналия гръбнак на Гуокол.

„Бадаб – казваше тя след всеки слой кал. – Бадаб.“ Нарещедаше на смъртта да я напусне с

думи и действия. „Езерото е място за пречистване“ – рече тя.

Ниемето е позната като лечителка на безнадеждно болните. Когато нищо друго не помогнало – нито лекарствата в клиниката, нито боговете на белите хора в църквата или благотворителните организации в къщите им от цимент – хората носят болестите и страховете си при нея. В отговор, срещу малка такса, тя им предлага надежда.

„Аз съм последната спирка“ – каза тя.

Гуокол боледувала месеци наред и наскоро се влошила, отслабвайки все повече всеки ден под влиянието на злите духове. От нея вече не било останало много, а само сянка от жената, която е била някога – силна, красива, здрава. Беше на около 30 години.

Ниемето с майчинска грижа намаза Гуокол с кал и я изми в безмилостната утринна жега. Когато приключиха, Ниемето ѝ помогна да се изправи и двете се върнаха на брега, ръка за ръка.

„Няма да се обърнем назад – каза Ниемето с твърдо изправени рамене. – Оставихме духовете зад гърба си.“

А Гуокол, разтреперана от студ, тънка като тръстика, каза: „Вярвам, че ще оздравея.“



Чистокръвните елмоло като тази жена са малко. Повечето са се смесили с други племена от Туркана.

СЕЛИЩО СЕ НАМИРА В ЕДИН ОТ най-отдалечените райони на Източна Африка. Селото е горе-долу в най-северната точка на Кения, отдалечено на повече от 400 км от най-близкия главен път, на кратко разстояние пеша от границата с Етиопия. Ако се намирате в отчаяно положение на това място, не след дълго ще се окажете пред вратата на Нието, а това, че тя ще се обърне към езерото да ви излекува, няма да ви се стори необичайно. Тук вярата и надеждата често се свързват с водата, а засега Туркана предлага всичко това в изобилие.

Това е най-голямото постоянно пустинно езеро в света и съществува в този регион от около 4 млн. години във вулканичното си корито край ръба на Голямата източноафриканска разломна долина. Древни хоминини живеели по бреговете му, а ранни хора ловували, събирали храна и ловели риба, докато се придвижвали на север в бавните си миграции извън Африка. Преди 10 000 години езерото било далеч по-голямо, отколкото е днес. Преди 7000 години се свивало. Неолитни племена издигнали мистериозни каменни стълбове на

свещени места около него. А днес Нието продължава традиции, дълбоко свързани с водата, които може би са много древни.

Но ез. Туркана, като всички води в пустинята, е уязвимо. По-голямата част от сладката вода в езерото – около 90% – идва от р. Омо. Днес плановете на етиопското правителство за интензивно строителство по течението на реката, включващо огромен язовир с ВЕЦ и жадни за вода плантации със захарна тръстика, заплашват да обрекат езерото на суша. При най-лошия сценарий с течение на годините Туркана бавно ще се свие и ще пресъхне, превръщайки местната популация в бежанци.

Племето на Нието е сред тези, които биха загубили най-много, но почти не могат да надигнат глас. Територията на дасаначите се простира отвъд границата и преди повече от век била разцепена от топографи, подкрепящи, от една страна, британските интереси, а от друга – тези на Етиопската империя. Разделението оставило повечето от дасаначите в Етиопия, а една много по-малка група останала в Кения. Племето е една от най-малобройните и



Страдащата от неизвестна болест Сетиел Гуокол беше намазана с кал от лечителка от племето дасанач, която каза, че злите духове са причина за болестта ѝ и че езерото е последната ѝ надежда за изцеление.







# Аржентински портрети

Текст и снимки:

**МАРКО ВЕРНАСКИ**

**А**ржентина е благословена с невероятна красота и големи възможности. Искан да създам проект, който да подчертае нейното разнообразие, да насърчи опазването на природата ѝ и да подпомогне селските общини да разгърнат потенциала си. За тази цел създадох фондацията „Биофилия“ (*biophilia-foundation.org*), чието име се превежда като „любов към живота“.

Откакто се преместих да живея в Аржентина от Италия преди десет години, виждах как аржентинската икономика се съсредоточава все повече и повече върху мащабното отглеждане на модифицирана соя. Това е трагедия – и в културен аспект, и за биоразнообразието. В мен назря необходимост да направя нещо за това, като разработя алтернативен подход за едно по-осигурено бъдеще.

И така, на 27 декември 2013 г. двамата със съпругата ми Джули предприехме петмесечно пътуване из страната. Работихме със селски стопани и дребни производители на храни от различни провинции, за да подберем, съставим

## ПРОВИНЦИЯ ХУХУЙ

Племето сурис, известно и като самилантес, са културна група от общността кечуа. Жената на снимката е Белен Крус, чийто пернат костюм изобразява нангу – свещената птица на сурис.



#### ПРОВИНЦИЯ МИСИОНЕС

Общността гжаси пора гуарани обитава аржентинската част от Амазония, граничеща с Бразилия. „Прекарах чудесно с тези хора“ – казва Вернаски. Испанските им имена са остатък от колониалното минало. На снимката Уго Мартинес позира с домашния си любимец – едно коати.





ДНЕВНИК НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛЯ

NGS проект „Девствени морета“

Благодарение на вашата подкрепа Националното географско дружество спонсорира този и други изследователски проекти.

## Чилийски морски резерват

През октомври Чили създаде най-големия морски резерват в света Америки. Защитената морска зона (ЗМЗ) Наска-Десвентурагас обхваща 297 000 кв.км океан около островите Сан Амбросио и Сан Феликс, известни като островите Десвентурагас на стотици километри от Чили.

Преди създаването на новия парк – казва Алан Фрийдлендър, научен ръководител на проекта на Националното географско дружество „Девствени морета“ – островите били подложени на сравнително скромен риболов, основно за риба меч. Проектът си партнира с *Осеана*, за да съдейства за създаването на новата ЗМЗ. Алекс Муньос, вицепрезидент на *Осеана* в Чили, казва, че риболовът ще бъде разрешен в съседните незащитени води.

Фрийдлендър обяснява, че основната причина организациите да настояват за новата ЗМЗ била да се съхрани непокътнатата екосистема. Изучаването на девствени екосистеми разкрива как би трябвало да функционират морските общности. Десвентурагас се намират в уникална океанска среда. Поради изолираността им от материка голяма част от морските организми са ендемични.

„От много години Чили е една от страните с най-голям риболов в света – казва Муньос. – За нещастие това е довело до изчерпване на морските ни ресурси. Със създаването на морския парк около Десвентурагас ние се превръщаме и в лидер в опазването на моретата.“ – *Джейн Лий*



СНИМКИ: ЕНРИК САЛА/NATIONAL GEOGRAPHIC

Новият морски резерват в Чили е дом на мурени (горе) и чилийски морски котки (долу) и е стъпка към изпълнението на плана на ООН до 2020 г. 10% от световния океан да бъде защитен.





## Високо в небето

По какво си личи, че този рекламен кадър от 1951 г. е на Ню Йорк? В центъра на снимката е телевизионната антена, строяща се на върха на Импайтър Стейт Билдинг. А по средата ѝ, сякаш няма по-естествено място на света, се е разположил един монтажник – индианец мохок.

В края на 80-те години на XX в. канадска мостостроителна компания наела за един обект неколцина мохоки от резервата Канауаке край Монреал. Индианците безстрашно се катерели на огромни височини. Тази височинна репутация им донесла още предложения за работа в САЩ; днес мохоките още пътуват от Канада до обекти, където строят високи метални конструкции. През последния век поколения мохокски монтажници са работили на буквално всеки небостъргач и мост в Ню Йорк. Заради непоклатимото си равновесие върху стоманени греди на главозамайваща височина дори са си спечелили почетно прозвище – „ходещите по въздуха“.

—Патриша Едмъндс